

MODERNÍ VČELAŘ

10 let
PSNV

4 / 2010

49 Kč / 2 €

podzim

předplatné
45 Kč / 1,85 €

ODBORNÝ ČASOPIS PRO VČELAŘE
V ČR A NA SLOVENSKU

A woman with dark hair, wearing a red top and a necklace, is focused on working on a beehive frame. She is leaning over a table, and the frame is resting on a green mat. A black marker is visible on the table in the foreground. The background is slightly blurred, showing a wooden table and a blue object.

Na stopě původní včely
Založena Jihočeská včelařská škola
Singer není kraňka aneb zajímavosti od Karla Koča
Včelaření s komíny – ventilace úlového prostoru
Včelomorka obecná a kyselina mravenčí
Včelařství v Polsku

Včelařství v Polsku

Včelnice v polském Kladsku

Polsko a Česko jsou sousedící země, které však toho o sobě vzájemně vědí docela málo. Snad s výjimkou příhraničí obou zemí, kde se dokonce pořádají vzájemně výstavy. Na včelařském oddělení Mendelovy univerzity v Brně byl na tříměsíčním studijním pobytu v rámci postgraduálního studia Maciej Howis z Wrocławské univerzity. V rámci pobytu se zúčast-

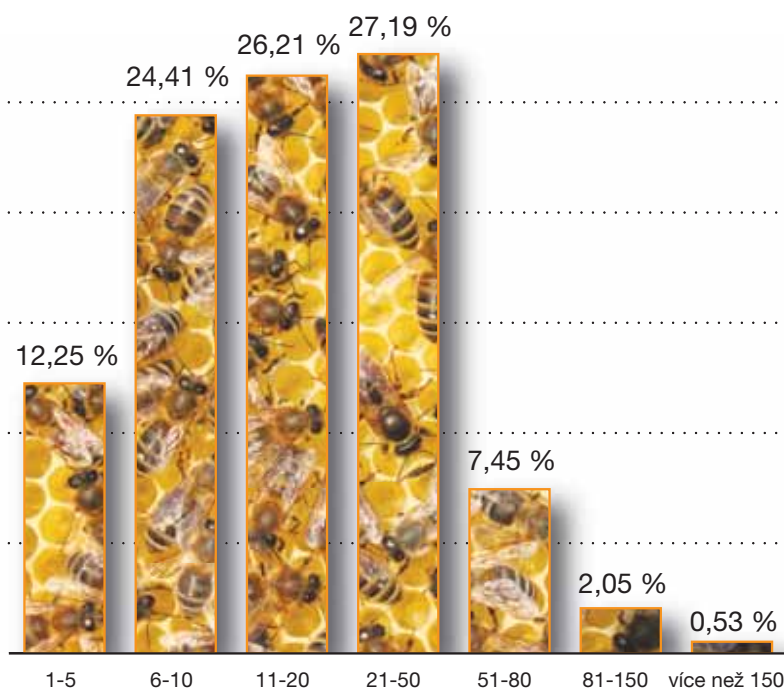
nil krátce i jeho školitel P. Nowakowski. Během tohoto pobytu bylo možné si vzájemně jednotlivé stránky chovu včely medonosné v obou zemích podrobněji srovnat. Některá porovnání jsou uvedena v tomto článku.

Ačkoliv v Polsku je počet obyvatel čtyřikrát větší než v České republice, počet včelařů je podobný. V roce 2009 bylo

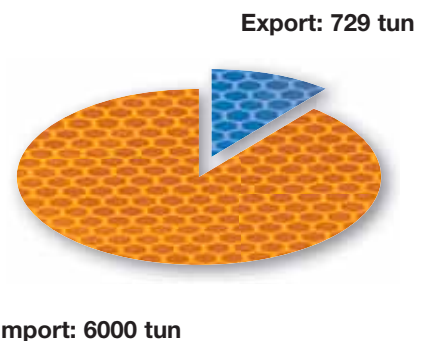
v obou zemích necelých 50 tisíc včelařů (tab. 1). Průměrná velikost chovu je v Polsku 25 včelstev na včelaře a míra zavčelení, tedy počet včelstev na 1 km², je 3,7. Roční produkce medu při průměrném výnosu 14 kg ze včelstva je v Polsku 15 tisíc tun, při průměrné spotřebě medu 0,5 kg na obyvatele nestačí tato produkce na pokrytí vlastní spotřeby, která je 19–20 tisíc tun. Nedostatek vlastního medu potvrzuje rozdíl mezi importem a exportem, v roce 2008 činil export 729 tun a import 6000 tun. Počet profesionálních včelařů (více než 150 včelstev) je 237 a celkem chovají asi 60 tisíc včelstev, což je 5,3 % ze všech včelstev v Polsku. Průměrně připadá na jednoho profesionálního včelaře 252 včelstev (tab. 1).

Velikost chovů je různá. Chovy od 1 do 10 včelstev tvoří 36,7 % (v ČR 72,3 %). Chovů s 11–20 včelstvy je 26,2 % a s 21–50 včelstvy 27,2 %, což znamená, že těchto dvou skupinách je soustředěno více než 50 % chovů. V Česku je v těchto dvou skupinách přibližně 22 % včelařů. Ve skupině čítající 51–80 včelstev je 7,5 % včelařů (v Česku cca 4,6 %). S počtem nad 81 včelstev hospodaří v Polsku 2,6 % chovatelů a v Česku necelé jedno procento včelařů (obr. 2). V tomto porovnání lze říci, že České včelaření je více rozdrobeno.

Členění včelařů do skupin podle věku ukazuje na to, že včelařstvím se v Polsku zabývá hlavně starší generace, ve skupině do 35 let je totiž jen 9,8 % včelařů, mezi 35 a 50 lety 29,5 % a nejvíce včelařů, 60,7 %, je ve věku na 50 let (Obr. 3). Česko tyto statistické údaje nedodává s výjimkou PSNV-CZ, která nezahrnuje dostatečně velký vzorek včelařů z ČR. PSNV uvádí až o desítky let mladší věkový průměr, než který byl před lety uveden Českým svazem včelařů.

Obr. 2 – Porovnání počtu včelstev na chovatele [zdroj: Polský svaz včelařů 2008]

Import: 6000 tun

Obr. 1 – Porovnání exportu a importu medu v Polsku v roce 2008

V Polsku se využívají ležany, stojany a kombinované úly. Způsob hospodaření je dán hlavně typem úlu, přesněji velikostí rámků (tab. 2). Nejrozšířenějšími úly v Polsku je úl Wielkopolski s rámkou 360×260 mm, Warszawski obyčejný a Warszawski zvětšený mají rámkou o rozměrech 240 a 300×435 mm, tyto rámkou jsou prakticky obrácenými rámkou Dadanta a Langstrotha. Medníkové rámkou v úlech Wielkopolski a Warszawski obyčejný a Warszawski zvětšený mají shodnou výšku 130 mm a šířku mají stejnou jako rámkou plodištní. Nejvíce využívanými nástavkovými úly jsou v Polsku Apipol a Dadant ½ a Langstroth polský.

Obecně je možno říct, že velká většina rámkou v Polsku má jeden rozměr shodný s jiným rámkem, což ušetří práci jak výrobcům rámkou, tak i mezistěn. Největším výrobcem a dovozcem včelařských potřeb v Polsku je firma Łyson (www.lyson.com.pl).

Proti varroóze, která je hlavním problémem včelaření v Polsku, je postupováno různými způsoby. Včelaři používají organické kyseliny (nejvíce šťavelovou a mravenčí), preparáty na bázi organických kyselin a éterických olejů (Beevital Hive Clean, Bienennwohl), preparát na bázi éterických olejů (Api Life Var) a také léčiva obsahující amitraz (Apiwarol) a flumetrim (Bayvarol).

Chov včel v Polsku je kontrolovaný Celostátním centrem chovu zvířat (Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt), jehož součástí je oddělení kontroly chovu a plemenitby včel (Wydział Kontroli Hodowli i Rozrodu Pszczół), který mimo jiné registruje linie chovaných včel, pro které jsou vedeny knihy, a linie včel, pro které jsou vedeny registry. V knihách chovaných linií bylo v Polsku v roce 2009 zapsáno 28 subjektů zabývajících se chovem včel. Tyto subjekty chovají plemeno kraňské, kavkazské a tmavé, z nichž je do knih zapsaných celkem 52 linií. V lednu 2010 bylo dalších 36 subjektů, které se zabývají chovem linií, pro něž jsou otevřeny registry. Tyto subjekty chovají celkem 27 linií hybridů. Tento počet ukazuje, že polští včelaři mají na trhu opravdu velký výběr čistých i hybridních linií.

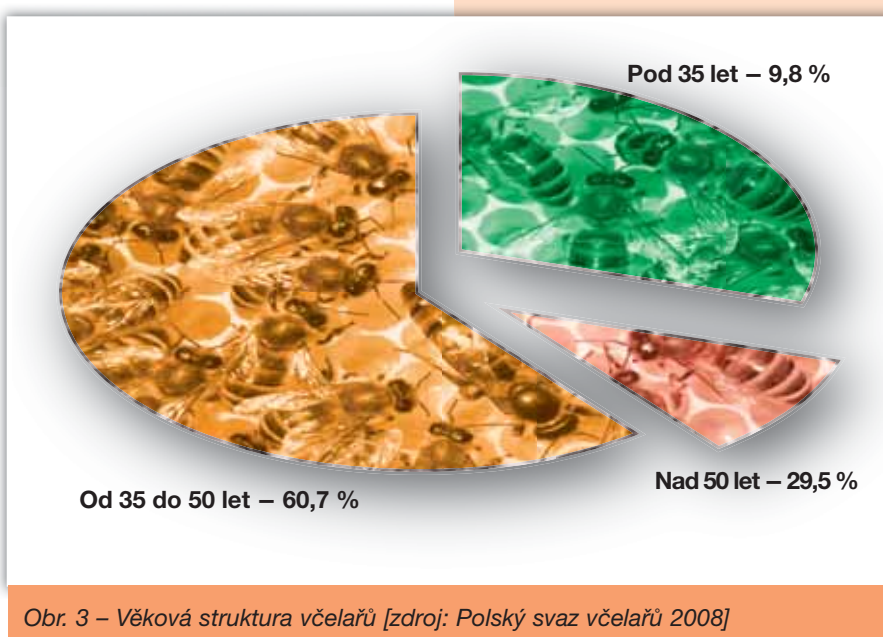
Polští včelaři se mohou sdružovat v několika organizacích. Organizací mající nejvíce členů je z dob minulých až do dnešních Polski Związek Pszczelarski vydávající časopis Pszczelarz Polski (www.zwiazek-pszczelarski.pl).

	Polsko	Česko
Počet včelařů	44 999	45 604
Počet včelstev	1 123 356	461 086
Počet včelstev na jednoho včelaře	25	10
Průměrné zavčelení [počet včelstev na km ²]	3,7	6,3
Roční produkce medu [tis. tun]	15	6
Průměrný medný výnos [kg na včelstvo]	14	13,18
Spotřeba medu na obyvatele [kg]	0,5	0,7
Počet profesionálních včelařů	237	83
Počet včelstev profesionálních včelařů	59 754 (5,3 %)	19 519 (4,3 %)
Průměrný počet včelstev u jednoho profesionálního včelaře	252	235

Tab. 1 – Struktura včelařství v Polsku v roce 2009

Rozměr rámků		
	plodiště šířka×výška [mm]	medník šířka×výška [mm]
Kombinované úly		
Dadant	435×300	435×145
Ostrowskiej	360×230 (× 2)	360×115
Wielkopolska	360×260 (× 2)	360×130
Warszawski zvyklý	240×435	240×130
Warszawski poszerzany	300×435	300×130
Nástavkové úly		
Apipol	435×115	435×115
Dadant 1/2	435×145	435×145
Langstroth polský	435×230	435×230

Tab. 2 – Typy úlů v Polsku v Polsku

Obr. 3 – Věková struktura včelařů [zdroj: Polský svaz včelařů 2008]

V Polsku je populární sběr pylu

Dalšími organizacemi celonárodního působení jsou Stowarzyszenie Pszczelarzy Polskich Polanka (www.spp-polanka.org), Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych (www.pszczelarze.zawodowi.pl), a také Zrzeszenie Pszczelarzy Apipol (www.zrzeszenieapipol.pl). Další časopisy se včelařskou tematikou jsou: Pszczelarstwo (www.miesiecznik-pszczelarstwo.pl), Pasieka (www.pasieka.pszczoly.pl), Przegląd Pszczelarski (www.pszczelarskaoficyna.pl). Hlavní institucí zabývající se problémy polského včelařství mimo zemědělských univerzit je Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa w Skierniewicach, Oddział Pszczelnictwa w Puławach (www.opisik.pulawy.pl).

Propagátorem včelařství v Polsku je pan Janusz Kasztelewicz – majitel velké včelí farmy a firmy Sądecki Bartnik (www.bartnik.pl) distribující včelí produkty na polský trh. Firma je také známým vydavatelem knih se včelařskou tematikou a provozuje i včelařský portál.

Laboratoř firmy zajišťuje formou služeb rozbory jakosti včelích produktů. Mnoho let již také firma v první dekádě července pořádá ve svém sídle ve Stróżach neda-leko Nowego Sącza „Besedy u Bartnika“ – setkání včelařů z celého Polska. V roce 2010 se konal jejich již 19. ročník.

Zajímavé bylo porovnání i jiných poměrů v oboru. Zejména pokud jde o vztahy mezi jednotlivými včelařskými občanskými sdruženími či řešení otázky moru včelího plodu. Tato porovnání ponecháme až na některý z příštích článků.

**Mgr. inž. Maciej Howis¹,
Ing. Jiří Svoboda²,
Ing. Antonín Přidal Ph.D.²,
prof. dr. hab. Piotr Nowakowski¹**

¹ Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Instytut Hodowli Zwierząt

² Mendelova univerzita v Brně, oddělení včelařství